

TARİFE SAVAŞLARININ TİCARET KOMPOZİSYONUNA YANSIMALARI: TÜRKİYE MOTORLU TAŞITLAR SEKTÖRÜ ETKİ ANALİZİ

Yönetici Özeti

1. Analizin/Simülasyonların Amacı

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) için Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden Prof. Dr. Türkmen Göksel ve Prof. Dr. Yetkin Çınar tarafından hazırlanan bu çalışma, "**Trump Tarifeleri**" olarak bilinen Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından uygulanan/uygulanması planlanan ek gümrük vergilerinin ve bu tarifelere verilen/verilebilecek olan karşılıkların eş anlı olarak **Türkiye motorlu kara taşıtları ve yan sanayi sektörü ihracatına yönelik potansiyel etkilerini** analiz etmektedir. Simülasyonlar, yalnızca ABD pazarındaki doğrudan kayıpları değil, aynı zamanda tarife değişikliklerinin diğer ülke pazarlarında yarattığı dolaylı riskler ve fırsatlar ile yan sanayi üzerindeki zincirleme etkilerini de kapsamaktadır.¹

2. Ana Bulgu: 738 milyon dolarlık net ihracat kaybı

Tarife savaşlarının, Türkiye'nin motorlu kara taşıtları ve yan sanayi ihracatında toplamda yaklaşık **738 milyon ABD doları tutarında net kayıp** yaratabileceği öngörülmektedir. Bu kayba neden olabilecek başlıca **iktisadi kanallar** aşağıda açıklanmıştır:

i. Doğrudan Etki: ABD'nin Türkiye'ye uyguladığı yüksek tarifeler, Türkiye'nin ABD'ye doğrudan yaptığı ihracatta kayda değer bir azalışa neden olmaktadır. Bir başka ifadeyle, ABD'nin Türkiye'ye karşı artırmış olduğu tarifeler, Türk ürünlerinin ABD pazarında pahalılaşması anlamına geldiği için Türkiye'nin ABD'ye olan satışlarını düşürmektedir.

ii. Dolaylı Etki – Fırsat Pazarları: ABD kaynaklı tarife artışlarına bazı ülkelerin misilleme tarifeleriyle karşılık vermesi, aynı zamanda birçok ülkenin ABD'den yaptığı ithalatı azaltması ve bu nedenle kendi iç pazarlarında bir talep açığı ile karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır. Bu açık, diğer ülkelerden yapılan ithalatlarla kısmen doldurabilmektedir. Örneğin, Çin'in ABD'ye karşı tarife uygulaması, ABD ürünlerinin Çin'de pahalılaşması anlamına geleceği için Çin'in ABD'den olan ithalatı düşecektir. Fakat, Çin bu düşen tüketimini diğer ülkelerden telafi etmek isteyecektir. Bu talep açıkları da Türkiye için yeni pazar fırsatları yaratmaktadır. Bunları "fırsat pazarları" olarak adlandırabiliriz.

iii. Yan Sanayi: ABD'nin artırdığı tarifeler nedeniyle sektördeki bazı kilit ülkelerin ABD'ye yönelik ihracatlarında düşüş yaşanabilmektedir. Bu kilit ülkelerde düşen ihracat miktarı nedeniyle, bu ülkelerin Türkiye'den tedarik ettikleri yan sanayi ürünlerine olan talepleri de azalabilmektedir. Örneğin, simülasyonlara göre Almanya, Birleşik Krallık ve İtalya gibi ülkelerin daralan toplam ticaret hacmi nedeniyle azalan ihracatları nedeniyle Türkiye yan sanayisine olan girdi talepleri düşmektedir.

¹ Daha ayrıntılı ve teknik açıklamalar, TEPAV tarafından yayınlanan 30.09.2025 tarihli haber ve ekindeki politika notunda yer almaktadır. Söz konusu yayına <https://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/11049> linkinden ulaşılabilir.

Ayrıca ABD kaynaklı tarife artışlarına uygulanan karşı tarifeler, ABD'nin kendi ihracatında da daralmaya yol açmakta; bu durum ise, ABD'nin Türkiye'den sağladığı yan sanayi girdi talebini azaltmaktadır. Dolayısıyla, ABD'deki ihracat daralması ve buna bağlı azalan girdi talebi, Türkiye'nin motorlu kara taşıtları yan sanayi ihracatında zincirleme bir düşüşe yol açmaktadır.

Simülasyonlara göre, tarife savaşlarının Türkiye'nin motorlu kara taşıtları ve yan sanayi ihracatında toplamda meydana getirdiği **738 milyon ABD doları tutarında net kaybın alt sektörlerle dağılımı ve nedenleri -ülke/pazar bazlı örnekler ile-** aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Sektör	HS Kodu	Yeni Tarife	Etki (Milyon \$)	Etkinin Ana Nedenleri ve Pazar Etkileri (Özet)
Traktörler	HS 8701	%25	-103	Bu kaybın ana nedeni ABD'ye olan doğrudan ihracatın azalmasıdır (-111 milyon \$). Dolaylı etki vasıtasıyla fırsat pazarlarından kısmen yararlanılabilmiş ve bu fayda toplam ihracat düşüşünü 103 milyon dolara çekebilmiştir. Meksika (+4 milyon \$) ve Kanada (+1,4 milyon \$) dışında fırsat pazarlarından yeteri kadar yararlanılamamaktadır.
Sürücü dahil 10 ve 10'dan fazla kişilik araçlar (Otobüs, minibüs, midibüs vb.)	HS 8702	%27,5	-32	ABD'ye olan doğrudan ihracat kaybı 112 milyon dolardır. Bu kayıp dolaylı etki vasıtasıyla Kanada pazarına olan ihracat artışı (+78,5 milyon \$) ile kısmen telafi edilebilmektedir. Kanada dışında daha küçük ölçeklerde faydalanan fırsat pazarları neticesinde de toplam kayıp 32 milyon dolara düşmüştür.
Binek otomobiller ve 10'dan az kişilik diğer araçlar	HS 8703	%27,5	+35	ABD'ye olan ihracat kaybı (-6,4 milyon \$) özellikle Almanya pazarına olan ihracat artışı (+25,5 milyon \$) ile telafi edilebilmekte; hatta kazanca dönüştürülebilmektedir. Almanya dışındaki fırsat pazarları da dikkate alınınca ihracat kazancı yaklaşık 35 milyon dolara yükselmektedir.
Yük taşımacılığına mahsus araçlar	HS 8704	%50	+18	ABD'ye olan doğrudan ihracat kaybı 438 bin \$, özellikle Meksika (+13 milyon dolar) ve İsveç (+3,6 milyon \$) pazarlarına olan ihracat artışı ile telafi edilmekte; hatta kazanca dönüştürülebilmektedir. Tüm fırsat pazarları birlikte düşünüldüğünde toplam kazanç 18 milyon doları bulmaktadır.
Özel amaçlı motorlu taşıtlar (Vinçli kamyon, beton mikseri vb.)	HS 8705	%27,5	+1,5	ABD'ye olan ihracat kaybı (-143 bin \$) özellikle Polonya (+1,3 milyon \$) pazarına olan ihracat ile telafi edilebilmekte; hatta kazanca dönüştürülebilmektedir. Tüm fırsat pazarları birlikte ele alındığında ise toplam ihracat kazancı 1,5 milyon \$ olmaktadır.
Motorlu taşıtlar yan sanayi – parça ve aksesuarlar	HS 8708	%27,5	-657	İhracatta yaşanan kaybın arkasındaki temel etken ABD pazarı olmakla birlikte (-575 milyon \$); Birleşik Krallık (-62,5 milyon \$), Almanya (-56 milyon \$) ve İtalya (-15 milyon \$) gibi kilit pazarlara olan satışlar da azalmaktadır. Diğer yandan Kanada (+31,6 milyon \$), İspanya (+6,6 milyon \$), Polonya (+5,3 milyon \$) ve Meksika (+4,8 milyon \$) gibi pazarlarda ihracatta yakalanan artış, düşüşleri dengelemeye yetmemekte; toplam etki değerlendirildiğinde net kayıp 657 milyon \$ olmaktadır.
Toplam Etki			-738	

Yukarıdaki tablo, tarife savaşlarının Türkiye'nin **motorlu kara taşıtlar (alt) sektörleri** üzerindeki muhtemel etkilerini göstermektedir. Tabloda, esasen kayıplar ABD'ye karşı olan doğrudan ihracat düşüşünden kaynaklanmış olup, bu kaybın telafisine yarayan dolaylı kazançların elde edildiği "başlıca fırsat pazarları" koyu olarak vurgulanmıştır.

Tabloda görüldüğü üzere, Türkiye'nin, **bazı alanlarda** (binek otomobil, yük taşıtları ve özel amaçlı taşıtlar gibi) **kısmi kazanç** sağlama olanağı olsa da özellikle motorlu kara taşıtları **yan sanayi** – parça ve aksesuarlar sektöründeki **büyük düşüş (657 milyon dolarlık kayıp)** bu kısmi kazançların önüne geçmektedir. Bu kayıp, motorlu kara taşıtları sektöründeki toplam kaybın yaklaşık %90'ını oluşturmaktadır. Traktörler ve otobüsler (minibüs vb. de dahil) alt sektörlerinde ise kayıp daha az yaşanmakla beraber **net toplam kayıp 738 milyon ABD dolardır.**

Stratejik Değerlendirmeler & Fırsatlar

1. Tarife Müzakereleri: Bu sektörde ABD'nin Türkiye'ye uyguladığı %25 ve üzeri tarifelerin en azından Avrupa Birliği (AB) seviyesine (%15'e) indirilmesi için diplomatik ve ticari kanallardan girişim yapılması kritik önemdedir.

2. ABD'nin Yerli Üretim Stratejisine Tedarikçi Olmak: ABD'nin bu tarifelerle ithalatını azaltıp yurt içi üretimi (ithal ikamesi) artırması kuvvetle muhtemeldir. Bu durum, ABD'li üreticilerin yan sanayi ve parça ihtiyacını artıracaktır. Türkiye, bu noktada güvenilir bir tedarikçi olarak konumlanarak, mevcut yan sanayi ihracat kayıplarını orta ve uzun vadede önemli bir kazanca dönüştürme potansiyeline sahiptir.

3. Dolaylı Etkiden Doğan Fırsat Pazarlarının Değerlendirilmesi: ABD ürünlerine uygulanan karşı tarifeler, özellikle Kanada, Meksika ve Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkeye karşı pazar payı kazanmamız için bir fırsat yaratmıştır. Bu ülkelere yönelik pazarlama/satış faaliyetlerimizi yoğunlaştırarak ve lojistik avantajlarımızı kullanarak mevcut kayıplar telafi edilebilir, hatta kazançlı duruma geçilebilir. Simülasyonlara göre, Türkiye yeni oluşan bu fırsat pazarlarından yeterli pay alamamaktadır.

Sonuç ve Öneri

ABD kaynaklı tarife savaşları, özellikle yan sanayi sektörümüz için ciddi riskler barındırmaktadır. Ancak doğru stratejilerle bu riskler yönetilebilir ve yeni fırsatlar yaratılabilir. **Türkiye'nin müzakereler ile karşı karşıya olduğu tarifeleri indirmeye çalışması, yeni pazar fırsatlarını değerlendirmesi, ABD'nin yerli üretim hamlelerinde ana tedarikçilerden biri olmayı hedeflemesi ve bu bağlamda süreci potansiyel pazarlar bazında yakından takip etmesi kritik önem taşımaktadır.** Aksi halde küresel rekabet gücünde gerileme riski artabilecektir.